

kéinten utilement zesummesetzen, fir als Cour constitutionnelle da kënnen en Arrêt ze huelen. Duerfir ass decidéiert ginn, fir u sech Ersatzriichter an zeféieren.

An déi zweet Neierung ass, wéi scho gesot ginn ass, fir d'Méiglechkeet ze schafen a ganz wichtegen Affären, dass d'Cour selwer decidéiert, a Pleniëre zesummenzekommen, fir ze verhënnere, dass et Divergenze gëtt an der Cour constitutionnelle zu ganz wichtige prinzipielle Froen. Dat ass eng gutt Saach.

Entre-temps hu mer jo och vun der Regierungsäit d'Exekutivgesetz scho virleien. Mir hunn et eng éischte Kéier gekuckt gëschter an der zoustänneger Commission de la Justice. Ech denken, mer hunn zwee Amendementen nach zrëckbehalen, déi des Woch nach un de Conseil d'État wäerte goen. An ech denken, dass mer am November hei an der Chamber iwwert dat Ausféierungsgesetz vun där heiten Ännerung vun der Verfassung wäerte kënnen ofstëmmen.

D'Regierung muss elo als Exekutiv derfir suergen, dass d'Publikatioun vun där heiten Ännerung vun der Verfassung respektiv vun deem Ausféierungsgesetz gläichzäiteg stattfënn, fir dass mer net an eng Zon vun Non-droit oder vu Rechtsunsicherheet géifen erakommen.

Den Här Gloden huet mat Recht ervirgehuewen, dass mer zu deem heiten Artikel eigentlech nach zwou Froen ausstoen hunn. En huet vun enger Fro geschwat, dat ass déi wichteg Fro vun den Effete vun enger Decisioun vun der Cour constitutionnelle, wou mer op en anere Wee wëlle goen, méi Flexibilitéit erabrénge par rapport zu deem, wat mer haut an eiser Verfassung zu deem dote Punkt stoen hunn.

An déi zweet Méiglechkeet ass awer och ganz interessant. Do wëlle mer et méiglech maachen, dass ouni Verfassungsännerung, mä duerch e Gesetz, dat mat Majorité qualifizéiert gëf gestëmmt ginn, Kompetenze vun der Cour constitutionnelle an aneren Domänen agefouert kéinte ginn. Mir hunn do ënner anere geduecht un d'Fro vun dem Juge vun den Élections législatives et européennes. Mir si jo hei nach ëmmer an der Situatioun, dass d'Chamber eigentlech Riichter ass iwwert d'Validitéit vun hirer eegener Wahl a vun der Wahl fir d'Euroraparlament.

Dat schéngt eis net ganz konform ze sinn zu awer éischer haut gängegen internationalen Normen an deem dote Beräich. An duerfir ass d'Iddi schonn do, fir d'Méiglechkeet ze schafen, dass d'Cour constitutionnelle och kéint als Rekursinstanz fonctionnéieren, wann d'Zesummesetzung vum Parlament oder vun eise Vertrieder am Euroraparlament a Fro gestallt wär. Dat ass also eng Méiglechkeet, déi mer kéinten aféieren, wa mer déi zweet Modifikatioun vun der Verfassung géifen unhuelen.

An deem Sënn géif ech den Accord och vun eiser Fraktioun bréngen.

► **Une voix.** - Très bien !

► **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmools, Här Bodry. Nächsten ageschriwwene Riedner ass den honorabelen Här Henri Kax. Kox!

(Hilarité générale)

► **M. Henri Kox (déi gréng).** - Jo, Här President, Merci.

► **M. Mars Di Bartolomeo (LSAP).** - Du bass gläich fort.

► **M. Claude Haagen (LSAP).** - Elo wou Der lech dru gewinnt hutt, elo geet en.

► **M. Mars Di Bartolomeo (LSAP).** - Dir braucht lech den Numm net ze mierken, Här President, en ass gläich fort.

► **M. Claude Haagen (LSAP).** - Um Ministère geet et elo besser ...

(Interruptions diverses)

► **M. Henri Kox (déi gréng).** - Et ass schued, mëttes gëtt et jo kee Wäi méi beim lessen hei. Mä dat ernënnert u vergangen Diskussiounen hei an der Chamber.

Mä Merci, Här President, fir d'Wuert.

► **M. Mars Di Bartolomeo (LSAP).** - Elo kee Lobbyismus!

► **M. Henri Kox (déi gréng).** - Ech wëll de Kollegen dann och Merci soen, déi an der Kommissioun derbäi waren, fir dat heiten auszeschaffen. Ech mengen, op den Inhalt brauch ech elo net méi anzegoen, well dat ass alles gesot. Ech ginn och den Accord vu menger Fraktioun dozou.

Mä well et eben och dat lescht Gesetz ass, zu deem ech hei als Deputéierten schwätzen, wëll ech déser spezieller Kommissioun, wat d'Vefassungskommissioun ass, awer e Merci aussprechen, well mer do wierklech, dat, wat ech erlieft hunn déi lescht Zäit, ganz breet, offen, kontrovers, awer ëmmer am Sënn vum Weiderkommen diskutéiert hunn, näamlech fir eng Verfassung, eng modern Verfassung fir eist Land ze kréien.

An ech hoffen och, d'Diskussiounen hu jo Gott sei Dank erëm ugefaangen tëschent de Parteien alleguerten, dass speziell och déi, déi des Verfassungsreform bis elo gedroen hunn, erëm zur Serenitéit zrëckfannen an eben, jo, nach déi eng oder aner Diskussioun féieren, fir zu dem Schluss ze kommen, dass mer eng modern nei Verfassung sollte kréien.

An dofir wënschen ech ganz vill Energie dofir, déi braucht Der. Awer déi ganz wichteg Diskussiounen, déi an der Verfassungsreform gefouert gi sinn, och an der Kommissioun, wëllt ech net mëssen.

An dofir soen ech och nach eng Kéier Merci.

► **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmools, Här Kox. Leschten ageschriwwene Riedner ass den honorabelen Här Sven Clement.

► **M. Sven Clement (Piraten).** - Jo, Merci, Här President. Léif Kollegeinnen a Kollegen, vill gouf doriwwer gesot, wéi mer beim éischte Vote constitutionnel waren. Duerfir wëll ech dat net alles widderhuelen.

► **Une voix.** - Très bien !

► **M. Sven Clement (Piraten).** - D'Kollegen hunn och scho gesot, datt dat heiten e wichtige Schrëtt ass, fir verschidden Dispositiounen ze kompletéieren. An duerfir ginn ech den Accord vun de Piraten.

► **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmools. D'Regierung huet d'Wuert.

Prise de position du Gouvernement

► **Mme Sam Tanson, Ministre de la Justice.** - Jo, Merci, Här President. Ech wollt vun der Geleeënheet profitéieren, fir de Membere vun der Verfassungskommissioun e grouse Merci ze soen, dass mer hei esou séier a konstruktiv a wäit ewech vun allen aneren Diskussiounen, déi zu deem Thema hei gefouert ginn, konnten e Problem behiewen, doduerch dass mer elo déi Modifikatioun gemaach hunn, dass d'Cour constitutionnelle sech an enger Affär net konnt utilement zesummesetzen.

Déi nächst Etapp ass, wéi elo schonn e puermol gesot ginn ass, dass mer och dat néidegt Gesetz wäerten esou séier wéi méiglech hei kënnen, mengen ech, zum Vott bréngen. An dann ass d'Aufgab och déi, ech hunn dat och nach eng Kéier vum Rapporteur héieren, dass mer dat natierlech sollen zesumme publizéieren, dass déi zwee Texter da gläichzäiteg a Kraaft triede kënnen.

Merci.

► **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmools, Madamm Ministesch..

Second vote constitutionnel sur l'ensemble de la proposition de révision de la Constitution 7414A

D'Diskussioun ass elo ofgeschloss. Mir kommen elo zum zweete Vote constitutionnel iwwert d'Proposition 7414A. Den Text steet am Document parlementaire 7414A². Et ass eng Majoritéit vun zwee Drëttel erfuerdert an de Vote par procuration ass net erlaabt.

D'Ofstëmme fänkt un. De Quorum ass erreecht.

D'Resultat ass folgend: 48 Jo-Stëmmen, keng Nee-Stëmm a keng Abstention.

D'Proposition 7414A ass mat 48 Jo-Stëmme géint 0 Nee-Stëmmen an 0 Enthaltungen am zweete Vote constitutionnel ugeholl.

Et ass also esou decidéiert.

Résultat définitif après redressement : la proposition de révision de la Constitution 7414A est adoptée à l'unanimité des 51 votants.

Ont voté oui : Mme Nancy Arendt épouse Kemp, MM. Emile Eicher, Félix Eischen, Paul Galles, Léon Gloden, Jean-Marie Halsdorf, Mme Martine Hansen, MM. Marc Lies, Georges Mischo, Mme Octavie Modert, MM. Laurent Mosar, Gilles Roth, Marc Spautz, Serge Wilmes, Claude Wiseler et Michel Wolter ;

MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mme Simone Beissel, MM. Eugène Berger, Frank Colabianchi, Mme Joëlle Elvinger, MM. Fernand Etgen, Gusty Graas, Max Hahn, Mmes Carole Hartmann et Lydie Polfer ;

MM. Marc Angel, Alex Bodry, Mme Tess Burton, MM. Yves Cruchten, Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen et Mme Lydia Mutsch ;

Mme Semiray Ahmedova, MM. Carlo Back, François Benoy, Mmes Djuna Bernard, Stéphanie Empain, M. Henri Kox, Mme Josée Lorsché et M. Charles Margue ;

MM. Jeff Engelen, Gast Gibéryen et Fernand Kartheiser ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen ;

M. David Wagner.

6. 7461 - Projet de loi portant approbation de l'Accord entre le Grand-Duché de Luxembourg et le Royaume-Uni de Grande-Bretagne et d'Irlande du Nord relatif à la participation à certaines élections de nationaux de chaque État résidant sur le territoire de l'autre, fait à Luxembourg, le 18 juin 2019

Eisen nächste Punkt vun eise Ordre du jour vun haut de Mëtteg ass de Projet de loi 7461, een Accord tëschent Lëtzebuerg an dem Vereenegte Kinnekräich vu Groussbritannien an Nordirland, wat d'Participatioun u verschiddenen nationale Wahlen ugeet. D'Riedezäit ass nom Basismodell festgeluecht. D'Wuert huet direkt d'Rapportrice, d'Madamm Lydia Mutsch.

Rapport de la Commission des Affaires étrangères et européennes, de la Coopération, de l'immigration et de l'Asile

► **Mme Lydia Mutsch (LSAP), rapportrice.** - Merci, Här President. Léif Kollegeinnen a Kollegen, et ass eigentlech net Usus a scho guer net d'Regel, dass mir bilateral Accorden ofschléissen am Kontext vun engem internationalen Dossier, zemoos wann en nach en cours ass. An trotzdem maache mer dat haut. Mir maachen et fir de Projet 7461, wou et ëm d'Wahlrecht geet bei de lokale Wahlen an England an eben a Lëtzebuerg. A mir renforcéiere mat dësem Accord bilatéral déi existent Prerogative vun de Bierger an deenen zwee jeeweilege Länner.

Firwat maache mer dat? Majo éischstens emol muss ee soen, dass den Droit de vote als Thematik net eng international, eng europäesch ass, mä eigentlech eng Prerogative nationale, an dowéinst ass et och d'Recht vun all Land, fir déi Dispositiounen an enger Länneroptik ze regelen.

An zum Zweeten ass et esou, dass mer hei absolut net agraifen an EU-Kompetenzen an dass mer mat dësem Accord bilatéral och net an déi existent Gesetzer, déi d'Wahle regelen, eist Loi électorale am Fall vu Lëtzebuerg, géifen dran agraifen. Also schléisst näischt den Ofschloss vun esou engem Accord bilatéral aus.

Elo war et esou, dass natierlech Negociatiounen gefouert gi sinn, fir esou en Accord op d'Been ze kréien. A wéi e signéiert ginn ass, dat war den 18. Juni, du war den Ausgang vun de Brexit-Negociatiounen net bekannt. An deemools wouste mer warscheinlech net, dass en haut, iwwer fënnf Méint duerno, nach ëmmer ganz ongewëss wier. An natierlech ass deen heiten Accord bilatéral esou ofgeschloss ginn, dass en egal wéi enger Variant kéint Bestand hunn.

Bon, wéi et elo ausget, wësse mer net. An ech wäert mech och hei net dozou ausloossen. Mir wëssen, dass nach ganz vill Pourparleren amgaange sinn. Mir wäerten elo méi gewuer ginn, wann de Conseil ass, de 17. an den 18. D'Prognose sinn net ganz optimistes. Mä mir hunn hei eisen Accord a mir hu virun allem eng Approche vun eiser Regierung. An d'Approche vun eiser Regierung, déi huet een am Fong scho gesi vum Ufank vun dësem Joer un, wou an diverse Kommissiounen - net just bei eis an der aussepolitischer Kommissioun, mä och an der Finanzkommissioun oder an anere Kommissiounen - de Brexit thematiséiert ginn ass a wou gesot ginn ass, dass mir eng proaktiv Approche hunn, dass mer gären hätten, dass net d'Bierger penaliséiert ginn, an dass mer virun allem bei wichtegen Themen, wéi zum Beispill den Droit de vote een ass, wëllen agéieren.

Am Mäerz dëst Joer goufe scho sechs Gesetzer gestëmmt, déi a Relatioun zum Brexit waren, am Beräich vun de Finanzservicer, awer och am Beräich vun deene Froen, déi besonnesch d'Bierger interesséieren. Ech ka mech un d'REVIS-Gesetz erënneren, wou et virun allem drëm gaangen ass, dass och am Fall vun engem Brexit déi brittesch Bierger, déi bei eis liewen, awer weider Beneficiaire dovunner kéinte sinn, oder och Dispositiounen fir schwéier handicapéiert Persounen doranner konnten tranchéiert ginn. Dat weist also, dass des Regierung beméit ass, fir wierklech no vir ze kucken an och d'Rechter vun de Bierger ze stäerken.

An deem Zeenario si mer hei. Et ass wéi bei deenen anere Gesetzer drëm gaangen, fir d'Konsequenze vum Brexit, sief et elo en haarde Brexit oder sief et e geregelte Brexit, fir

déi Konsequenzen ze attenuéieren respektiv fir der Tatsaach Rechnung ze droen, dass de Brexit eng ganz Rëtsch vun Incertitude mat sech bréngt, vun deenen d'Bierger riskéieren, d'Konsequenzen müssen ze droen. An déi Konsequenze sinn imprevisibel.

An dohier déi Demarche, déi och den Hannergrond, de Kader ass vun deem Accord bilatéral, zu deem mir haut d'Gesetz presentéieren. Et ass en Accord, dee siwen Artikelen huet. An d'Gesetz selwer ass en Article unique, mat deem mir dann déi eenzel Artikele validéieren.

Wéi wichteg et ass, dass mer dat dote maachen, gesi mer eleng schonn un der héijer Zuel vun de Leit, déi concernéiert sinn. Mir hunn hei zu Lëtzebuerg am Moment 7.100 brittesch Statsbierger, déi bei eis liewen. Et ass vläicht och interessant ze wëssen, dass 1.380 vun hinnen entre-temps déi duebel Nationalitéit hunn. Ech fannen dat ganz impressionnant. Dat sinn der ganz vill. An eleng schonn un der Zuel vun den Naturalisatiounen gesäit een, dass deen Interesse ganz grouss ass, well do kumt et carrement zu enger richteger Explosioun vun Demandes de naturalisation. 43 waren et der 2011 an 399 waren et der 2018. An dëst Joer wäerten et der nach méi ginn.

Mä mir hunn och 2.000 Lëtzebuerger Statsbierger, déi a Groussbritannien liewen an déi och gläichermooose vun deenen heiten Dispositiounen wäerte concernéiert sinn.

Wourëm geet et dann elo an deem heite Gesetz? Majo et geet, wéi ech scho gesot hunn, drëm, fir d'Biergerrechter ze protegéieren an och ze festegen, an zwar bei de lokalen Elektione souwuel hei zu Lëtzebuerg wéi och a Groussbritannien. Déi hunn net genee deen nämlechte Charakter. A Groussbritannien zum Beispill huet een och d'Recht, un enger direkter Wahl vum Buergermeeschter deelzehuelen, wat jo hei net de Fall ass.

An et gëtt awer och nach eng aner Asymmetrie, déi wichtig ervirzehiewen ass an iwwert déi mir och nach eng Kéier geschwat hunn an der aussepolitischen Kommissioun. Dat ass déi vun der Clause de résidence, déi et hei zu Lëtzebuerg gëtt an déi am Moment bei fënnf Joer läit. An déi bleift natierlech do, déi ännere mir net mat deenen heiten Dispositiounen ëm. Mä dat ass eng gewëssen Asymmetrie, déi do besteet.

An do gouf och eng Dispositioun geholl an dat doten ass vun de Mataarbechter vum Statsministère als Beispill geholl ginn: Wann do eng Ännerung géif kommen, da géif ee sech natierlech d'Obligatioun gi mat deem heiten Accord oder mat deem heite Gesetz, fir sech mutuellement iwwert déi nei Dispositiounen au courant ze halen, fir dass d'Bierger esou schnell wéi méiglech d'Informatioun kréien, wann et Changementer an den nationale Legislatiounen gëtt.

Et ass e puermol betount ginn an der Kommissioun, dass dat heite selbstverständlech wéi all Gesetz e Caractère juridique huet, mä vläicht vill méi nach wéi bei anere Gesetzer och e Caractère politique a symbolique, well domadder d'Regierung wëllt zum Ausdrock bréngen, dass ee wierklech d'Dispositiounen ronderëm den Droit de vote, wat zu den elementare Biergerrechter zielt, ganz besonnesch eescht géif huelen an dass een déi mat deem heite Gesetz wëllt renforcéieren. Dat heescht, wann een eng Derogatioun zum Grundprinzip mécht, fir net fir alles esou Minidealen ze maachen, dann ass dat op alle Fall an dësem Fall absolutt justifiéiert.

Dann hate mer eng kleng Diskussioun, an als Rapporteur wëll ech déi dann och hei erëmginn, wat dann elo wierklech de Stellwäert vun deem heiten Accord bilatéral ass. Dee ka sech jo net op aner Gesetzer dropsetzen. Dat ass evident. Mir hunn zum Beispill de Fall duerchgespillt, wann et zu engem haarde Brexit géif kommen, dat heescht, et wier keen Accord de sortie do. Majo da wier et esou, dass an deem Fall duerch deen heiten Accord d'Lëtzebuerger eng Garantie hätten, dass si hiert Wahl- a Kandidaterecht, well et geet ëmmer ëm en aktivt an e passivt Wahlrecht - dat hätt ech vläicht nach kënnen soen -, dass se dat a Groussbritannien behalen, ausser elo den Accord géif opgekënnegt ginn.

Awer, an dat ass nach eng Zousazinformatioun, déi mer haut nach kritt hunn an déi ech och hei da wëll weiderreechen, souguer am Fall vun engem Best-Case-Zeenario, dat heescht, et kéim zu engem Brexit mat engem Accord de sortie, géif awer trotzdem deen heiten Accord respektiv dat heite Gesetz säi Stellwäert behalen, well den Droit de vote bei lokale Wahlen ass esouguer am Fall vun engem Deal ausgeschloss. An eisen Accord mat de Britte bleift also net nëmme bei engem No-Deal, mä och am Best-Case-Zeenario vun enger ordonnéierter Sortie ganz pertinent a behält dofir och seng Bedeitung.

Ofschléissend wollt ech dann och, Här Statsminister, Merci soen, dass Dir eis Är Mataarbechter zur Verfügung gestallt hutt, fir dass si eis konnten Informatiounen an der aussepolitischen Kommissioun zu deem heite Gesetz ginn. A mir bleift da just nach den Accord och vu menger Fraktioun fir dat heite Gesetz mat op de Wee ze ginn a Merci ze soen.

► **Plusieurs voix.** - Très bien !

► **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmools der Rapportrice. Als éischte Riedner ass den honorabelen Här Claude Wiseler agedroen.

Discussion générale

► **M. Claude Wiseler (CSV).** - Villmools Merci, Här President. Och Merci der Rapportrice fir déi Aarbecht, déi se am Schnelltempo gemaach huet, fir dat nach virum 31. hei duerchzekréien.

Lëtzebuerg an d'Vereenegt Kinnekräich hunn hei en Accord ënnerschriwwen an enger mouvementéierter Zäit, an enger Brexit-Zäit, wou mer net wëssen, wuer mer hignn, an déi säit der Ënnerschrëft vun deem Accord och nach wesentlech méi mouvementéiert ginn ass.

D'Zilsetzung am Exposé des motifs, dat ass, d'Rechter vun de Lëtzebuerger, déi am Vereenegte Kinnekräich liewen, an d'Rechter vun den Engländer, déi hei liewen, och ze befestegen, am Fong op deem Niveau vun deem, wat se elo hunn, dat heescht d'Wahlrecht, aktiv a passiv, bei de kommunale Wahlen.

An ech muss soen, mat deem Inhalt evidenterweis muss een, kann een zu 100 % d'accord sinn an dat absolutt ënnerstëtzen.

Ech kommen awer zum Inhalt vum Accord, well mer do awer eng Rei Diskussiounen an der Kommissioun haten, an zwar déi, datt mer en éischte Constat maachen, dat ass, datt deem Accord, esou wéi en elo hei geschriwwen ass, zumindest fir déi englesch Bierger oder Bierger aus dem Vereenegte Kinnekräich, déi hei a Lëtzebuerg liewen, am Fong strictement näischt ännert. Si hunn d'Wahlrecht elo, well se EU-Bierger sinn, mä vu datt mer zu Lëtzebuerg net nëmmen d'Wahlrecht fir EU-Bierger hunn, mä zu deeneselwechte Konditiounen fir all Ausländer, déi zu Lëtzebuerg wunnen, changéiert dat hei natierlech absolutt näischt un eiser Lëtzebuerger Situatioun, un eiser Lëtzebuerger Gesetzgebung. « C'est du pareil au même. »

An dofir freet de Conseil d'État, an dat hu mer och an enger éischter Etapp gefrot, firwat d'Gesetz hei zu Lëtzebuerg da gutt wär. De Conseil d'État seet: « Le Conseil d'État s'interroge sur la raison d'être de l'accord. » An e weénege hannendrun: « L'accord n'aura dès lors pas pour effet d'apporter des modifications aux droits actuels des personnes concernées. » Dat ass déi éischt Iwwerleeung.

Da kënn hannendrun awer natierlech d'Fro: Wéi ass et da mat de Lëtzebuerger, déi am Vereenegte Kinnekräich liewen? Wéi ass et mat deenen hire Rechte? An do sinn awer eng Rei Froen, wou a mengen Aen all déi Diskussiounen, déi mer haten, nach eng Rei Clarificatiounen awer noutwendeg maachen. Esou wéi d'Situatioun haut ass, esou hu jo d'Lëtzebuerger wéi all EU-Bierger d'Wahlrecht an dem Vereenegte Kinnekräich elo an am Prinzip och an Zukunft, well d'englesch Gesetzgebung gesäit vir, datt d'EU-Bierger d'Wahlrecht hunn.

An dofir krute mer och eng Äntwert vun dem Ministère des Affaires étrangères, déi mer vun dem Vereenegte Kinnekräich, mengen ech, eriwuerkert hunn, déi eis seet, an ech liese se vir, well ech stelle mer Froen an den Explikatiounen hannendrun: "No implementing legislation is required as nationals of Luxembourg can vote and stand in local elections under existing domestic law." Dat gëllt dann och natierlech fir dat, wat an Zukunft kënn. An e weénege hannendrun: "As mentioned above UK national law already gives effect to this agreement. The UK therefore is already able to meet its obligations under this agreement."

Dat heescht, an England gëtt näischt geännert. Och op Basis vun deem Agreement ...

(Interruption)

Jo, et ass esou, wéi si eis geäntwert hunn!

Et gëtt näischt geännert op Basis vun deem Agreement. An d'Lëtzebuerger behale souwiesou hiert Wahlrecht weider. Dat ass zumindest déi Äntwert, déi mer an der Kommissioun offiziell dann iwwert de Ministère des Affaires étrangères kruten. Duerno kréie mer op Nofro gesot, et wär méi eng grouss Ofsecherung awer fir d'Lëtzebuerger. Dat kann ech och verstoen an och akzeptéieren.

Mä ech soen, d'Garantie, déi dat gëtt ... Wann duerno an een, zwee oder dräi oder véier Joer am Vereenegte Kinnekräich géif decidéiert ginn, dat sämtlech EU-Bierger géifen d'Wahlrecht ewechgeholl kréien, dann hëlleft dat hei eis och net ganz vill, well et geet just e Bréif, no

Artikel 7 eng « notification par voie diplomatique », duer, fir dat heiten erëm ofzeschaffen. Dat heescht, déi Garantie ass net esou grouss. Dofir verstinn ech dat hei dann och éischter als Symbolik wéi als eng juristesche Aktioun, déi eis elo méi Rechte gëtt.

Et sinn awer dräi Froen, wou ech frou wär, wann de Statsminister oder de Premierminister eis géif drop äntwerten. Deen Accord ass ënnerschriwwen ginn, en ass och fir d'Vereenegt Kinnekräich an deem Sënn wichteg, datt se während deene ganze siwen, aacht Méint, wou Negociatiounen elo waren, ëmmer an ëmmer erëm probéiert hunn, fir eenzel Länner erauszepicken an ze soen: „Mir hätte gare mat lech, Land, en Accord“, mam Zil, fir am Fong déi 27 auseneenzedreiwene fir mat deenen eenzelne 27 do spezifesch Accorden ze kréien. Hei hu mir elo eng Kéier matgemaach, et sinn nach zwee aner Länner, Spuenien a Portugal, déi dat matgemaach hunn.

Meng Fro ass: Ass dat net awer an där ganzer Diskussioun eng Schwächung vun der Kommissioun gewiescht, där hir Prärogativ et am Fong wär, d'Gesamtrecther vun den EU-Bierger par rapport zu England ze verteidegen? An hu mer hei net en eenzelne Chemin seul gemaach? Ech verstinn de symbolesche Wäert fir d'Lëtzebuerger an England; eng diplomatesch Fro, déi ech hei dem Statsminister stellen.

Déi zweet Fro, dat ass: Wéi de Conseil d'État et seet, ass haaptsächlech e Problem vun de Lëtzebuerger am Vereenegte Kinnekräich d'Recht, fir do ze liewen an ze schaffen. An dat hei, dat ass am Fong nëmmen en Accessoire, d'Wahlrecht. Ass och geschwat ginn iwwert dann déi haaptsächlech Fro: Dat ass d'Recht vun de Lëtzebuerger, fir an Zukunft ouni Problem kënnen ze liewen an ze schaffen am Vereenegte Kinnekräich?

A meng lescht Fro, dat ass, fir Stellung zu der Remark vum Conseil d'État ze huelen, dee seet, datt mer am Fong hei Rechte ginn, déi mer, wa mer en Traité, deen hiérarchiquement supérieur ass zu engem Gesetz, elo hei ofstëmmen, datt mer dann d'Wahlrecht vun de Bierger aus dem Vereenegte Kinnekräich op en aneren Niveau - méi héich nach - stelle wéi dat, wat se am Gesetz, fir wat d'Chamber am Fong responsabel ass, momentan hunn, dat heescht, am Fong eng Anenkung vun de Pouvoire vun der Chamber, déi d'Gesetzger ouni d'Abolitioun vum Traité net méi kann einfach esou fir d'Engländer ëmänneren.

Et ass net meng Remark, mä et ass déi, déi vum Conseil d'État ervirgehewe gouf. Do wär ech frou, wann Der géift drop äntweren.

Well deen Text hei - niewent all deene Froen, wou mer frou wären, datt mer eng Äntwert géife kréien - sécher näischt Falsches mécht, stëmme mer e mat. Mir gesinn awer eng Rei juristesche an diplomatesche Froen, wou mer frou wären, wa mer nach eng Kloststellung vum Statsminister géife kréien.

Merci.

► **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmools, Här Wiseler. Dann ass et elo um honorabelen Här Gusty Graas.

► **M. Gusty Graas (DP).** - Merci, Här President. Den 23. Juni 2016, do hu mer hei zu Lëtzebuerg eisen Nationalfeierdag gefeiert an a Groussbritannien huet e Referendum stattfonnt, mat all deene Konsequenzen, déi mer entre-temps kennen. Kee kann zu dësem Zäitpunkt soen, wat effektiv den 31. Oktober elo definitiv geschitt. Esou wéi et de Moment ausgesäit, schéngt et jo dann awer op en definitive Brexit erauszegoen, mat all senge Konsequenzen.

Ech mengen, wat een elo schonn dëser Regierung muss awer zegutthalen, ass, datt se sech fréizäiteg Gedanke gemaach huet: „Wat kënnen d'Konsequenze fir dëst Land sinn?“, op enger ganzer Rei vun Niveauen. Et ass virdru schonn dat eent oder anert Gesetz ugeschnidde ginn, wat mer scho gestëmmt hunn. Ech wëll och op eent hiweisen, dat war de Projet de loi 7406. Do ass et ëm déi englesch Statsbierger gaangen, déi hei zu Lëtzebuerg an der Fonctioun publique schaffen, a wou mer e spezifesch Gesetz gestëmmt hunn: am Fall vun engem Brexit, datt déi Leit net géifen hir Rechte verléieren, well soss kéinte se emol riskéieren, vun engem Dag op deen anere keng Plaz méi ze hunn.

Haut geet et, wéi gesot, ëm Wahlrechter. Sécher, deen éischte Moment stellt ee sech d'Fro: Huet missen esou een Accord hei ënnerschriwwen ginn? Ech mengen, déi Froen, déi den Här Wiseler hei gestallt huet, si mat Sécherheet stellenswäert. Et ass een och llicht iwwerrascht, datt et awer nach esou vill Leit u sech betrëfft: 7.100 brittesch Bierger, déi hei zu Lëtzebuerg liewen. A wann een dann och nach matgedeelt kritt, datt der 1.380 d'uebel Nationalitéit ugeholl hunn, da gesäit ee jo awer, wat de Wëllen och ass vun där brittescher Ge-

meinschaft hei zu Lëtzebuerg, fir sech beschmeiglech och an eis Gesellschaft hei ze integrieren. Dowéinst fannen ech et och ganz normal, datt mer versichen, och jiddefalls eng Ofsecherung ze schafen, datt se hir elementar Wahlrechter behalen.

Et ass natierlech schonn hei gesot ginn, et wier eng gewësse Symbolik. Jo, dat ass richtig. Mä och Symboliken hunn heiansdo ganz vill Wäert a setzen och grouss Zeechen. Ech mengen, wat awer och ganz wichteg ass: dass mir als Lëtzebuerger, an dat solle mer och als Europäesch Unioun maachen, onofhängeg wéi et elo den 31. Oktober ausgeet, mir solle Groussbritannien nach ëmmer als e wichtige Partner ugesinn. Dowéinst ass et gutt, datt mir als klengt Lëtzebuerg och Zeeche setze vis-à-vis vun esou engem Land, datt mer och no engem Brexit, deen aus mengen Aen zwar politesch gekuckt ouni Zweifel eng kleng Katastroph bedeit, et kann ee scho bal soen, eng mëttelgrouss Katastroph ekonomesch ... Dat kann een net am Viraus soen, wat dat nach alles wäert mat sech bréngen, souwuel fir Groussbritannien wéi fir Lëtzebuerg. Mä et ass awer wichteg, datt mer nach wie vor, iwwert deen Datum eraus ganz gutt Relatiounen mat Groussbritannien fleegen.

Vläicht e lescht Wuert nach: Effektiv huet de Conseil d'État jo d'Fro gestallt, ob et néideg ass, deen Accord hei ze ënnerschriwwen. Doruwwer kann ee gedeelter Meinung sinn. Ech mengen awer, och am Numm vun der Demokratescher Partei hei kënnen ze behapten, datt et fir eis awer wichteg ass, datt mer deen Accord hei ënnerschreiwene. Dowéinst wäerte mer en och mat ënnerstëtzen.

An ech schléissen awer net, ouni der Madamm Mutsch nach e grouse Merci ze soe fir hir kompetent mëndlech Aussoen an och fir hire flotte schrëfliche Rapport. Merci.

► **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmools, Här Graas. An da wier et un der honorabelen Madamm Stéphanie Empain.

► **Mme Stéphanie Empain (déi gréng).** - Villmools Merci, Här President. Ech géif och gare Merci soe fir den ausféierleche Bericht an och menge Virriedner Merci soen. Et ass plus/minus alles gesot ginn. Aus mengem Verständnis vum Text an och deenen Explikatiounen, déi mer kruten, geet fir mech awer eraus, dass et net reng Symbolik ass, dass et och wichteg ass, dass mer den Text haut esou ënnerschreiwene, well fir de Fall, wou Groussbritannien den EU-Bierger géif d'Wahlrecht oferkennen iergendwann eng Kéier, ënnert där Hypothees hätte mer mat dësem Kontrakt trotzdeem eng gewësse Garantie, dass mir Lëtzebuerger bei hinnen d'Wahlrecht behalen. Vice versa ass et jo wéi gesot souwiesou de Fall, dass si bei eis hiert Wahl- a Kandidaturrecht weiderhi behalen.

Elo steet nach ëmmer am Raum: Okay gutt, wa Groussbritannien elo géif higoen an de Vertrag hei och nach opkënnegen, da wär dat och futsch. Ech mengen, déi Hypothees huet ee bei all Vertrag, wou e Vertragspartner e Kontrakt kann opkënnegen. Fir mech ass dat awer dann e weidere Schrëtt, deen esou séier net gemaach gëtt. An ech mengen, dass een heimadder awer eng gewësse Garantie huet, fir dass mer déi Rechte géigesäiteg eise Bierger kënnen garantéieren.

An deem Sënn ginn ech dann och den Accord vun der grénger Fraktioun.

► **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmools, Madamm Empain. An ech ginn d'Wuert direkt weider un den Här Fernand Kartheiser.

► **M. Fernand Kartheiser (ADR).** - Jo, villmools Merci, Här President. Dir Dammen an Dir Hären, éischters och e grouse Merci un d'Rapportrice fir eng ganz gutt Aarbecht. Si huet eis dat erméiglecht, fir hei eng gutt Diskussioun kënnen ze féieren.

Ech wëll vläicht fir d'Éischt e puer Punkte feststellen. Deen heiten Accord confirméiert nach eng Kéier eng Evidenz, déi hei zu Lëtzebuerg net ëmmer ganz an eise Geeschter präsent ass: Mä e confirméiert nach eng Kéier, datt d'Wahlrecht eng national Kompetenz ass. Et ass ëmmer gutt, dat ze ënnersträichen. Deen Traité hei rappeliert et.

Dat Zweet ass: Et ass en Ongläichgewicht hei. Mir hunn zu Lëtzebuerg eng Rechtsuerdnung, déi international Traitéen iwwer nationaalt Recht stellt hei. A Groussbritannien ass dat en anere System. Do gëtt dat einfach nëmmen dann applizéiert, d'internationaalt Recht, wann et am nationale Recht verankert ass, also u sech an engem nationale Gesetz. Déi Hierarchie vun den Normen ass net d'nämlecht wéi hei, sou datt mir hei eis eng méi héich Obligatioun operleeën am Vergläich, wéi d'Britten dat maachen.

Dat Drëtt ass: Mir hunn net mat allen Drëttstaaten déiselwecht Suerg gewisen. Mir hu jo och Lëtzebuerger, déi an anere Länner liewen, déi awer dann net onbedéngt dat Kommunalwahl-

recht hunn, och wann hir Ressortissants nationaux hei d'Wahlrecht hunn.

Véiertens: Den Artikel 3 (4) ass op eng Manéier formuléiert, déi d'Chamber an hire Méiglechkeeten, Gesetzter ze änneren, aschränkt. Et steet do am Artikel 3 (4): « Cet article ne porte pas atteinte à des dispositions légales ou administratives applicables au Luxembourg qui seraient plus favorables pour les nationaux du Royaume-Uni. » D'Fro stellt sech also, wann d'Chamber enges Daags géif decidéieren, fir verschidden Dispositiounen ze änneren an engem Sënn, deen ee kéint als manner favorabel interpretéieren, zum Beispill eng Verlängerung vum Residenzrecht (veuillez lire : vun der Residenzklausel) - obschonn dat am Abléck net zur Diskussioun steet, mä et weess ee jo ni, wat an der Geschicht geschitt -, dann hätte mer vläicht hei e Problem, wou mer missten den Accord denoncéieren.

Gutt ass allerdéngs a ganz interessant - an ech weess net, ob all déi positiv Riedner vun der Regierungskoalitioun sech däers bewosst waren -, datt mer hei menger Kenntnis no déi éischte Kéier och um kommunale Wahlrecht de Prinzip vun der Reziprozitéit aféieren. Dat ass schonn eppes, wat iwwert déi normal Diskussioun vun deem heiten Dossier erausgeet. Mir soen hei explizit a juristesche: „Mir accordéieren den Droit de vote op kommunalem Plang, eben och duerch en internationaalt rechtlecht Instrument, op Basis vun der Reziprozitéit“, en neit Element an der Diskussioun ëm d'Wahlrecht hei am Land.

Mir hunn Zweifelene. Et ass schonn eng sympathesch Aktioun, dat hei, mä et ass Symbolpolitik. Si huet eng Rei Nodeeler. Mir wäerten net matstëmmen, mir wäerten eis enthalten.

Ech soen lech Merci.

► **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmools, Här Kartheiser. Leschten ageschriwwene Riedner ass den Här Sven Clement. Neen, den Här David Wagner kënnt fir d'Éischt, pardon!

► **Plusieurs voix.** - Aah!

► **M. Sven Clement (Piraten).** - Dir hat mech elo erschreckt.

► **M. Fernand Etgen, Président.** - Et ass um Här David Wagner.

► **M. David Wagner (déi Lénk).** - Ech wäert mech souwiesou kuerzfaassen. Merci, Här President. Jo, mir hate gëschter och nach an der Kommissioun e puer Diskussiounen, déi och den Här Wiseler gutt resuméiert huet, well een zu Recht eng Partie Bedenken kann hunn.

Et ass och gesot ginn, datt et zum groussen Deel och eng Form vu Symbolpolitik ass; also deelweis ass et et och. Deen Accord ass an deem Sënn awer net negativ. Dat heescht schlussendlech och ..., obwuel ech mech gëschter enthalten hat, well ech awer och Bedenken hat an déi Bedenken nach ëmmer hunn, och notament, well een dann och vläicht zwee verschidden Traitementer huet: d'Britten engersäits an aner Ressortissanten aus Pays tiers anersäits, wou et net d'selwecht geregelt ass.

Mä ech mengen, dat ass awer och elo net fundamental, dofir wäert ech dat matstëmmen.

Ech wollt awer vun der Okkasioun profitéieren, fir awer och niewebäi ... Et ass jo, et kéint een och eng Kéier driwwer diskutéieren an ech géif d'Regierung invitéieren, sech eng Saach ze iwwerleeën: Nämlech déi Residenzklausel, déi mer hunn - wat innerhalb vum Maastrichter Traité hu mer jo déi Klausel geholl, datt en EU-Bierger op jidde Fall weinstens fënnf Joer hei muss liewen, fir bei de Gemengewahle matzemaachen -, dat mécht net all Land an der EU. Frankräich mécht dat zum Beispill net. Et kéint ee sech iwwerleeën, déi Klausel vu fënnf Joer erfrozesetze voire ofzeschaffen.

Dat spillt och mat, wann zum Beispill Zuelen erauskommen, wa Wahle sinn a wann duerno Statistike gemaach ginn, fir ze kucken, wivill Ausländer sech ageschriwwen hunn, fir bei de Wahle matzemaachen. An da gëtt heiansdo bedauert, dat der net genuch sech ageschriwwen hätten. Mä dat huet och domadder ze dinn, datt vill vun deene Bierger nach net fënnf Joer hei waren. A mir wëssen och, wat nach derbäikënn, mir hunn e groussen „turnover“ vun Ausländer hei zu Lëtzebuerg, a vun EU-Bierger, zemoos an der Stad.

Bon, ech ginn lech dat mat op de Wee. Et wier gutt, wa mer eis awer eng Kéier doriwwer kéinte Gedanken maachen an dat änneren. Ech soen lech Merci.

► **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmools, Här Wagner. Den honorabelen Här Sven Clement steet scho prett.

► **M. Sven Clement** (*Piraten*).- Merci, Här President. Dir hat mä Bluttdrock a mä Bols e bëssen an d'Luucht bruecht, wéi Der mech do virzéie wollt.

(Exclamations)

Dofir war ech frou, datt den Här Wagner mer elo genuch Zäit ginn huet, datt ech mech erëm konnt berouegen.

(Brouhaha)

► **M. Alex Bodry** (*LSAP*).- Nach esou jonk an esou ...

► **M. Sven Clement** (*Piraten*).- Här President, Dir Dammen an Dir Hären, mam virleiende Gesetz soll séchergestallt ginn, datt Lëtzebuerger a Britten am jeeeweils anere Land och weiderhi vum aktiven a passive Wahlrecht bei lokale Wahlen profitéiere kënnen. Datt dat net esou einfach ass, gesäit ee relativ séier an, wann ee probéiert, dat brittescht Wahlgesetz fir Lokalwahlen ze liesen, well et gëtt keng consolidéiert Fassung - do si mer dann awer zu Lëtzebuerg schonn e bësse méi wäit -, si hu 17 verschidden „statutes“ an 30 Reguléierungen, déi dat alles iergendwou zu engem Deel beaflossen!

Et hëlleft och net, datt et nach a véier „eenzel Länner“ u sech opgedeelt ass, déi jeeeweils eege Regeln hunn, ...

► **M. Alex Bodry** (*LSAP*).- Si hunn een Ambassadeur zu Lëtzebuerg.

(Hilarité)

► **M. Sven Clement** (*Piraten*).- ... an datt och nach d'Gemengen ...

► **Mme Nancy Arendt épouse Kemp** (*CSV*).- Awer e gudden.

► **M. Sven Clement** (*Piraten*).- ... - an dat ass dat, wat ech haut geléiert hunn - de Choix hunn, ob se all véier Joer, all zwee Joer oder während dräi Joer all Joer viele ginn an dann ee Joer net viele ginn. Dat ass e System, dee mir e bësse komesch virkënn.

(Interruption)

Bon, ech mengen, et ginn e puer Lëtzebuerger, déi a Groussbritannien liewen. An de Britten zu Lëtzebuerg wäert eise System wahrscheinlech och komesch virkommen.

Falls awer ee vun deenen op där enger Säit oder op där anerer Säit vum Kanal wëllt bei Wahlen matmaachen, entweder als Wieler oder fir sech fir seng Gemeng ze engagieren als Kandidat, da soll en dat Recht hunn. Dofir begreisse mir ausdrécklech, datt et dësen Accord als Symbolpolitik gëtt, well no deem, wat ausgefouert gouf, ass och eis Analys, datt dat heiten am Moment éischter de Status quo ass an datt sech dat net forcement mat engem No-Deal oder mat engem dealbaséierte Brexit géif änneren.

Nichtsdestotrotz schützt dat heite souwuel Lëtzebuerger a Groussbritannien wéi Britten zu Lëtzebuerg e klenkt Stéck an duerfir sollte mer deem haut mat Jo zoustëmmen.

Villmools Merci.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci villmools, Här Clement. D'Regierung huet d'Wuert.

Prise de position du Gouvernement

► **M. Xavier Bettel**, *Premier Ministre, Ministre d'État*.- Här President, erlaabt mer fir d'Éischt, der Madamm Mutsch Merci ze soen als Rapportrice vun dësem Projet. Et ass tatsächlech en Accord, dee mer ënnerschrivwen hu mat der Regierung aus Groussbritannien, wou bei enger Visitt vum Stephen Barclay, deen och fir de Brexit zoustänneg ass, mer am Fong an där Visitt och deen Accord ënnerschrivwen hunn.

Tatsächlech, et kann ee sech d'Fro stellen: Hätt dat misse sinn? Wat ännert dat elo fundamental? Et gëtt eng Garantie! Et gëtt eng Garantie. Tatsächlech, muss ech lech soen, d'Garantie vu wat, kann ech lech emol nach net soen. Well d'Garantie, wat op eis duerkënnt an den nächste Wochen a wat ech d'nächst Woch zu Bréissel hunn, kann ech lech beim beschte Wëllen net soen.

Ech héiere Kontradiktionen! Ech héiere Kontradiktionen: dass et en neien Delai gëtt. Ech héiere Kontradiktionen: dass et awer keen neien Delai gëtt. Ech héieren, dass en Accord fonnt gëtt, dass Propositionen do sinn. Ech kann lech mam beschte Wëllen haut net soen, wéi et d'nächst Woch zu Bréissel weidergeet. Mam beschte Wëllen!

An dowéinst wore mer, wéi mer ... An Dir hutt et och scho gesot, mir hunn och esou eng Ge-

setzgebung, déi virgesäit, dass een net nëmme mam Maastrichter Vertrag sech op Europäer limitéiert, mä dass een och den Droit de vote opgemaach huet. Firwat dierf en Eisträicher wielen, an e Schwäizer, den Noper, dierf net wielen? Mir sinn der Meenung: E Bierger an enger Gemeng, deen do wunnt, huet och Rechter an och Pflichten, egal ob en EU-Bierger ass oder net.

An ech wëll lech just drun erënneren, un déi Panik, déi am Ufank gemaach ginn ass, wat dat géif mat sech bréngen, wéi mer dat dote gemaach hunn. An ech mengen, et wor e wichtige Schratt.

Ech si mer bewosst, dass och d'Influenz vum Lëtzebuerger Wieler a Groussbritannien net wäert vill änneren. Mä et ass awer eng Sécherheetsgarantie, dass, wann een do ... An ech ginn och dem Här Wiseler net onrecht, dass et méi wichteg ass fir de Bierger, ze wëssen, ob e ka bleiwen, ob e ka schaffen. Mä déi Äntwerten hunn ech och nach net!

Well bei engem No-Deal, muss ech lech soen, weess ech net, wéi et weidergeet. Dowéinst, alles, wat ee ka vu Garantie ginn, de Lëtzebuerger, déi a Groussbritannien liewen, alles vu Garantien, wat ee kann den Awunner aus Groussbritannien, déi hei zu ..., also net den Awunner, mä de Leit mam Pass aus Groussbritannien, déi hei zu Lëtzebuerg sinn, déi hir nei Heemecht hei hunn an déi och en Deel vun eise Erfolg sinn, alles, wat een awer ka vu Garantie ginn, dass se awer och hei hir Rechter hunn an déi Rechter och kënnen ausüben, mengen ech, ass e positivt Zeechen.

Duerfir sinn ech och frou iwwert déi grouss Zoustëmmung, déi hei an dëser Chamber ass, well am Moment ass dee gréisste Feind vum Ganzen d'Onsécherheet. D'Bierger wëssen net, wéi et weidergeet. An ech wier frou, wa mer d'nächst Woch och e klore Message kéinten hunn an dass mer endlech ... Ech hunn et scho gesot! Ech hunn et hei a menger Ried gesot, Här President, ech hunn et op e puer Plaze scho gesot: « Je regrette le choix ! », mä mir mussen e respektéieren.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci villmools, Här Statsminister. D'Diskussionne sinn ofgeschloss.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 7461 et dispense du second vote constitutionnel

Mir kommen elo zur Ofstëmmung iwwert de Projet de loi 7461. Den Text steet am Document parlementaire 7461².

D'Ofstëmme fänkt un. Fir d'Éischt déi perséinlech Stëmmen. Duerno de Vote par procuration. De Vote ass heimat ofgeschloss.

D'Resultat ass folgend: 56 Jo-Stëmmen a 4 Abstentionen. De Projet de loi 7461 ass mat 56 Jo-Stëmme bei 4 Enthaltungen ugeholl.

Ont voté oui : Mmes Diane Aehm (par Mme Nancy Arendt épouse Kemp), Nancy Arendt épouse Kemp, MM. Emile Eicher, Félix Eischen, Paul Galles, Léon Gloden, Jean-Marie Halsdorf, Mmes Martine Hansen, Françoise Hetto-Gaasch (par M. Laurent Mosar), MM. Aly Kaes (par M. Paul Galles), Marc Lies (par M. Félix Eischen), Georges Mischo, Mme Octavie Modert, M. Laurent Mosar, Mme Viviane Reding, MM. Gilles Roth, Marco Schank (par Mme Martine Hansen), Marc Spautz, Serge Wilmes (par Mme Octavie Modert), Claude Wiseler et Michel Wolter (par M. Claude Wiseler) ;

MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mme Simone Beissel, MM. Eugène Berger, Frank Colabianchi, Mme Joëlle Elvinger, MM. Fernand Etgen, Gusty Graas, Max Hahn, Mmes Carole Hartmann et Lydie Polfer ;

MM. Marc Angel, Dan Biancalana (par M. Franz Fayot), Alex Bodry, Mme Tess Burton, MM. Yves Cruchten, Mars Di Bartolomeo, Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen (par M. Yves Cruchten) et Mme Lydia Mutsch ;

Mme Semiray Ahmedova, MM. Carlo Back, François Benoy, Mmes Djuna Bernard, Stéphanie

Empain, MM. Marc Hansen (par M. François Benoy), Henri Kox, Mme Josée Lorsché et M. Charles Margue ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum (par M. David Wagner) et David Wagner.

Se sont abstenus : MM. Jeff Engelen, Gast Gibéryen, Fernand Kartheiser et Roy Reding (par M. Jeff Engelen).

Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

(Assentiment)

Dann ass et esou decidéiert.

7. 7469 - Projet de loi portant modification de la loi modifiée du 24 juillet 2014 concernant l'aide financière de l'État pour études supérieures

Mir kommen elo zum Projet de loi 7469, enger Ofännerung vum Gesetz iwwert d'Studentebäihëllefen. D'Riedezäit ass nom Basismodell festgeluecht. D'Wuert huet elo de Rapporteur vum Projet de loi, den honorabelen Här André Bauler.

Här Bauler, Dir hutt d'Wuert.

Rapport de la Commission de l'Éducation nationale, de l'Enfance, de la Jeunesse, de l'Enseignement supérieur et de la Recherche

► **M. André Bauler** (*DP*), *rapporteur*.- Här President, Dir Dammen an Dir Hären, haut befaasse mer eis dann nach eemol mat dem Gesetz iwwert d'Studiebäihëllefen. Mam Gesetz vum 24. Juli 2014 iwwert d'Aide financière de l'État fir Héichschoulstudie gouf eng Refonte vun der finanzieller Ënnerstëtzung vun de Studenten ageleet.

Dës Hëllef huet sech weiderhin aus enger Bourse an engem Prêt zesummegeat. D'Bourse gouf a verschidde Kategorien deklinéiert: eng Basisbourse, déi jidderee kritt, deen den allgemengen Eligibilitéitskritären entsprécht, eng Mobilitéitsbourse, eng Bourse, déi op soziale Kritäre berout, an eng Bourse familiale. D'Bourse an de Prêt kënnen majoréiert ginn, jee nodeem, wéi héich d'Aschreiwungskäschten op der Uni oder Héichschoul ausfalen.

De System garantéiert déi finanziell Onofhängegkeet vum Student, e kuckt awer och seng sozioekonomesch Zougehéiregkeet op Basis vum Akommes vum Stot, zu deem de Student oder d'Studentin gehéiert.

D'Mobilitéitsbourse garantéiert déi international Mobilitéit vun de Studenten, andeems se déi reell Onkäschte fir d'Locatioun vun engem Logement am Ausland kuckt.

D'Bourse familiale hunn déi Studenten zegutt, wou zäitgläich nach een oder méi Kanner, déi zum nämlechte Stot gehéieren, och Urecht op d'Studiebäihëllef vum Stat hunn.

Et gëtt awer och kontrolléiert, ob de Student oder d'Studentin, deen oder déi net zu Lëtzebuerg domiciliéiert ass, am Heemechtsland eng finanziell Hëllef vum Stat zegutt huet oder net. Wann deem esou ass, da gëtt dës Hëllef am Kader vun den Antikumulbestëmmungen ofgezunn.

D'Gesetz vun 2014 hat awer och schonn déi onënnerbrache fënnefjäreg Affiliationsbedéngung vun engem Elterendeel vun den Netresident-Studenten ersat duerch eng einfach Affiliatioun während engem total vu fënnef Joer innerhalb vun enger siwejäreger Referenzperiod. Dat soll vermeiden, dass d'Kanner vu sougenannten „Grenzgänger“, vu Leit also, déi net zu Lëtzebuerg residéieren an awer hei schaffen, benodelegt gi wéinst kuerzen Ënnerbriechungen an der Aarbechtszäit vun hiren Elteren zu Lëtzebuerg. Domat hat d'Gesetz vun 2014 en Arrêt vum Gerichtshaff vun der Europäescher Unioun vum 14. Dezember 2016 anticipéiert, dee prezisiéiert huet, dass eng ze streng Ausleeung vun der Fënnefjoresklausel net mat dem europäesche Recht kompatibel wier.

Mat dem Gesetzesprojet, deen eis elo haut hei virläit, gëtt engem Arrêt vum 10. Juli 2019 vum Gerichtshaff vun der Europäescher Unioun Rechnung gedroen. An dësem Arrêt huet d'Cour iwwert d'Fro tranchéiert, ob d'Klausel, dass ee Student, deen net Resident zu Lëtzebuerg ass, eng finanziell Hëllef fir Héichschoulstudien nëmmen da ka kréien, wann op d'mannst ee vun den Eltere mindestens fënnef Joer op eng Referenzzäit vu siwe Joer hei am Land geschafft huet, ob also dës Klausel oder Bedéngung mam Recht vun der Europäescher Unioun kompatibel ass oder wier.

D'Cour de justice huet de Prinzip vun enger objektiv begrënnter Ënnerscheedung opgrond vum Residenzuernt vum Student net per se a Fro gestallt. Allerdéngs ass se zur Schlussfolgerung komm, zur Konklusioun komm, dass d'Bedén-

gung vun de fënnef op siwe Joer ze restriktiv wier, well se et net erlaabt, fir op eng méi breet Manéier feststellen, ob et eng eventuell Bindung mam Lëtzebuerger Aarbechtsmaart gëtt, déi een als staark genuch ka bezeichnen.

Dowéinst wëllt dësen Text d'Referenzperiod vu siwen op zéng Joer eropsetzen. Gläichzäiteg gi mat dësem Gesetzesprojet eng Serie vun neien Eligibilitéitskritären agefouert, déi et erlaben, fir op eng méi breet Fassong d'Existenz vun enger eventueller Bindung mat Lëtzebuerg auszeleeën.

Wat d'Beneficiairen ugeet, déi a Fro kënnen komme fir d'Aide financière pour études supérieures, do verweisen ech op den Artikel 3 vum Gesetzesprojet. D'Kritären, wat d'Residenten zu Lëtzebuerg ubelaangt, bleiwen onverännert. Par contre, en revanche ginn d'Eligibilitéitskritäre vun den Netresidenten ausgeweit.

Wat sinn dann elo d'Ännerungen?

Éischtens gëtt fir d'Studenten, déi keng Residenten zu Lëtzebuerg sinn, d'Referenzperiod, während där zum Zäitpunkt vun der Demande een Elterendeel fënnef Joer hei zu Lëtzebuerg muss geschafft hunn, vu siwen op zéng Joer gehewen.

Zweetens gëtt e Kritär agefouert, deen en definitive Lien de rattachement vum Aarbechter, deen net zu Lëtzebuerg residéiert, mat eise Land opstellt. Wann ech „Aarbechter“ soen, da mengen ech Travailleur au sens économique du terme.

Drëttens ginn nach Kritären agefouert, déi et dem Student selwer erlaben, e Lien mat Lëtzebuerg ze etabléieren.

E puer Commentairen dozou: Zum Eropsetze vun der Referenzperiod vu siwen op zéng Joer sief gesot, dass déi minimal Affiliationszäit vu fënnef Joer, fir eng genügend Bindung mat Lëtzebuerg opzestellen, vun der Cour bestätegt gouf. D'Cour huet ebe just bemierkt a kritiséiert, dass déi siwejäreg Referenzperiod u sech eleng ze restriktiv wier, fir feststellen, ob et eng genügend Bindung mat Lëtzebuerg géif ginn, zemol wann ee bedenkt, dass zum Beispiel e Grenzgänger duerchaus virum Ulafe vun der Referenzperiod eng Zäit zu Lëtzebuerg ka geschafft hunn.

Esou eng Ausleeung vun der Referenzperiod ass ze streng ausgeluecht, fir dass dat legitimmt Zil, fir d'Zuel vun den Diploméierten am Enseignement supérieur, déi op de Lëtzebuerger Aarbechtsmaart kommen, eropzesetzen, fir dass dat Zil kann erreecht ginn, an ass domadder net kompatibel mat dem EU-Recht.

Mäin zweete Commentaire betrëfft de Kritär, deen den definitive Lien de rattachement mat Lëtzebuerg betrëfft. All déi Grenzgänger, déi hei zu Lëtzebuerg schaffen, déi zéng Joer oder méi hei geschafft hunn, hunn duerchaus en definitiven „lien de rattachement“, wéi dat esou schéin heescht, also eng definitiv Bindung mam Grand-Duché. No enger zéngjäreger Aarbechtszäit an domadder oder Affiliationszäit an eise soziale Sécherheetssystemer ass et méi wéi wahrscheinlech, dass dës Persoun eng gewësse Bindung mat der Lëtzebuerger Gesellschaft entwéckelt huet, soudass et eng grouss Wahrscheinlechkeet gëtt, dass de Student oder d'Studentin, deen oder déi mat dëser Persoun e familiäre Lien huet, op den einheimischen Aarbechtsmaart zrëckkënn oder komme kann, wann hien oder si eemol d'Studie beendegt huet.

Dës zéngjäreg Period orientéiert sech un der minimaler Cotisationszäit, déi et erméiglecht, fir spéider eemol an de Genoss vun enger Pension ze kommen. Mat dem Kritär vun der zéngjäreger Affiliationszäit beziéungsweis der minimaler Aarbechtszäit vu fënnef Joer während enger Referenzperiod vun dann elo zéng Joer verfüge mer mat dësem Gesetzesprojet iwwer zwee Kritären, un deene mer d'Eligibilitéit vun de Persounen, déi a Fro kënnen komme fir d'Aide financière pour études supérieures, festmaache kënnen. A sengem Arrêt C-410/18 hat den Europäesche Gerichtshaff jo deemools kritiséiert, dass een eenzege Kritär net géif duergoen.

Da mäin drëtten Commentaire: Et kënn effektiv nach eng Ännerung derbäi, déi am Kader vun de Studiebäihëllefen e regelrechte Paradigmewiessel alaut, wann een dat esou soe kann. Hei geet et ëm d'Kritären, déi et Studenten erméiglechen, déi d'Kand vun engem Travailleur non résident sinn, selwer eng Bindung mat Lëtzebuerg opzestellen.

Dëst soll säi Retour op eisen Aarbechtsmaart no den Héichschoulstudie begënschtegen. Bis ewell goug dat jo net, well e Student ëmmer eenzeg an eleng un den Travailleur non résident, ob Mamm oder Papp oder Stéifelteren, gebonne war an also deem seng Affiliationszäit gekuckt gouf.

Och wann dës Postulat absolutt net a Fro gestallt gëtt, kommen awer mat dëser Geset-